

13. КОНФЕРЕНЦИЈА САВЕТА ЕВРОПЕ ЗА ВИСОКЕ СПОСОБНОСТИ: „ДАРОВИТОСТ ТОКОМ ЧИТАВОГ ЖИВОТНОГ ЦИКЛУСА“

Међународна конференција Савета Европе за високе способности (*13th International European Council for High Abilities Conference*) под називом „Даровитост током читавог животног циклуса“ („Giftedness across the Lifespan“) одржана је у Минстеру (Münster, Немачка) од 12. до 15. септембра 2012. године. Паралелно и комбиновано одржана је и конференција за учеснике са немачког говорног подручја („4. Muenstersche Bildungskongress“). На оба скупа учествовало је око 1000 наставника и истраживача, психолога и педагога, из 43 државе са пет континената. Домаћин скупа био је Универзитет у Минстеру, а скуп је организовао Међународни центар за изучавање даровитости (International Centre for the Study of Giftedness – ICBF). Конференцију је поред представника домаћина и организатора отворила и председавајућа Европског савета за високе способности (ЕСНА), Кирси Тири (Kirsi Tirri).

У оквиру конференције организовано је преко пет стотина различитих садржаја: уводних предавања и предавања по позиву, тематски организованих секција и постер секција, симпозијума научноистраживачког и примењеног карактера, радионица и тако даље. За учеснике конференције, организатор скупа, Међународни центар за изучавање даровитости (ICBF), који се бави истраживањем даровитости, образовањем даровитих и обуком наставника, организовао је и студијске посете.

Приказивање рада конференције наставићемо преко представљања предавања која су одржали реномирани стручњаци у овој области (углавном из САД-а и земље домаћина). Уводна предавања одржали су: Џозеф Рензули (Jozeph Renzulli) о факторима који доприносе стварању лидерских вештина и социјалног капитала код младих и код одраслих; Питер Чермели (Peter Csermely) о мрежи подршке талентованима на свим узрастима, односно о међузависности талента појединца и друштва; Рина Суботник (Rina Subotnik) о образовању даровитих и остваривању изузетних постигнућа или еминентности; Кирси Тири (Kirsi Tirri) о начину образовања наставника и пракси у Финској; Николас Коланге-

ло (Nicholas Colangelo) о акцелерацији као начину подршке образовању даровитих и когнитивним и афективним проблемима које она носи; Хедрун Штогер (Heidrun Stoeger) о саморегулисаном учењу кроз представљање програма намењених наставницима и родитељима даровите дече како би им пружили подршку у процесу развоја способности и саморегулисаног учења; Дејвид Фелдман (David Feldman) о историјском контексту и развоју научног приступа према „деци чудима“ укључујући и најновија истраживања у области неуро наука. Фелдман је одржао и радионицу, а за интерактивни приказ и разоткривање животних историја „чуда од дече“ изабрао је два примера из области музике (Ervin Nyereghazi и Yehudi Menuhin).

Теме предавања по позиву углавном се односе на подршку даровитима у образовању: диференцирани курикулум и специфичне модификације курикулума намењених високо способним ученицима на различитим нивоима развоја; искуства у вези са учешћем у програмима за даровите и њихов допринос за живот и будући креативни рад и продуктивност ученика. Неке теме се односе на одређени развојни период или област, као што су: образовање даровитих на веома ранимзрастима; развој компетенција у детињству и снага медијације знања које одрасли пружају; подршка образовању даровитих и талентованих студената у науци и технологији; подршка у професионалном и стручном развоју и тако даље. У оквиру једне групе предавања разматрана је даровитост из перспективе истраживања о учењу и инструкцији, као што је на пример свеобухватно предавање професора емеритуса Ерика де Кортеа (Erik De Corte).

Проблеми којима су били посвећени поједини симпозијуми (који обухватају највећи број радова), тематске сесије и постер секције су разноврсни. Унутар појединих тематских целина окупљени су, такође, разнолики радови у погледу истраживачких фокуса, нацрта, примењених метода и виђења аутора из различитих средина. О учешћу аутора из наше земље сведоче четири рада објављена у књизи резимеа у одељку који се односи на симпозијуме.

У оквиру симпозијума посвећеног талентима је рад Бланке Богуновић о психолошким, образовним и професионалним аспектима развојних промена музички даровитих. У раду су представљени кључни резултати из три екстензивне емпиријске студије, лонгитудиналног и трансферзалног типа. Студије обухватају период од четири развојна ступња даровитих, узраста од шест до 60 година.

У оквиру симпозијума који се бавио центрима за даровите различитих узраста је и рад Вигора Мајића који сажето приказује 30 година искуства у раду Истраживачке станице Петница (ИСП) као експеримента у образовању даровитих у Србији. Представљени су битни моменти и искуства у развоју ИСП, начин рада, методе селекције учесника програма и активности. Посебно је разматрана улога ИСП у односу на школски систем и неформално образовање.

У области креативности су два рада. Бојана Бодрожа и Славица Максић припремиле су рад о имплицитним теоријама креативности у коме истражују и саопштавају како наставници виде специфична креативна изражавања с обзиром на узраст. У том смислу разматрају се узрастне особености креативне експресије, односно категорије манифестација креативности од предшколског узраста до одраслог доба.

Рад Зоре Крњаић и Иване Степановић Илић посвећен је креативним активностима адолесцената у току слободног времена. У оквиру опсежне студије у којој је истраживано како млади проводе слободно време, идентификовани су типични обрасци понашања адолесцената током слободног времена. Креативне активности, као изузетно ретке, нису биле обухваћене и укључене у типичне обрасце понашања младих, па су посебно испитиване. У раду је приказана и разматрана повезаност појединих креативних активности адолесцената са идентификованим обрасцима понашања током слободног времена.

У излагањима на конференцији разматране су различите димензије даровитости из перспективе даровитих различитих узраста, њихових наставника и родитеља. У складу са савременим изазовима који се постављају образовној политици, развојна димензија даровитости посматрана је у контексту целоживотног учења („lifelong learning“). Посебно су издвајане практичне импликације за образовање даровитих и остваривање њихових потенцијала. Ова оријентација је доследно исказивана у оквиру различитих садржаја, као и током дискусија организованих у склопу појединих сесија, симпозијума и тематских целина. Исказивано је да циљ образовања даровитих треба да буде остваривање изузетних постигнућа или еминентности уз остваривање добробити и за друштво и за даровиту индивидуу. Рензули посебно истиче значај црта као што су храброст, оптимизам и осећај моћи да је индивидуа кадра да мења и промени средину. У том смислу, он отвара следеће питање: „Шта чини да неки људи користе свој таленат на конструктиван начин и за сопствену добробит као и за добробит заједнице?“

Усмереност на то колико су резултати научних истраживања важни за практичан рад са даровитима у складу је са мисијом ЕСНА-е да учини потребе даровитих видљивим и да створи могућности за њихово образовање. Неки аутори, притом, наглашавају да је реч о индивидуализованом приступу у контексту квалитетног образовања за све. Новоизабрани председавајући ЕСНА-е, Питер Чермели (из Мађарске), говорећи о значају мреже подршке развоју талента и виђењу да су одговарајуће стратегије „умрежавања“ кључни чинилац успеха талентованих, исказао је и правац својих настојања као председавајућег.

На крају, општи утисци упућују на следеће. Личност која је обележила конференцију јесте Франц Монкс (Franz Mönks) коме је додељена награда за животно дело, за свеукупан рад у области даровитости и образовања даровитих. Најопштији утисак, који се односи на целу кон-

ференцију, јесте да у обиљу саопштења поред разноликости садржаја и различитих форми излагања, која су се бавила за даровитост релевантним темама приступајући им на озбиљан начин, нема нових идеја и искорака у нешто непознато, необично, што наговештава промену парадигме. Или се можда у свету у коме живимо као нова перспектива (или једна од могућих) у сагледавању даровитости издваја вредност активног односа индивидуе и остваривање добробити за заједницу?

Прилика за промишљање, учење и размену је и наредна, 14. међународна конференција Европског савета за високе способности („Re: thinking giftedness – giftedness in digital era“), која ће бити одржана у Љубљани од 17. до 20. септембра 2014.

Зора Крњаић

Институт за психологију Филозофског факултета у Београду